

1 L-oneru tal-provi**1.1 X'inhuma r-regoli dwar l-oneru tal-provi?**

Ir-regola li biha l-qorti tikkumpila l-evidenza matul is-seduti hija bbażata fuq l-Artikolu 48(2) tal-Kostituzzjoni.

Fejn xieraq, qorti differenti tista' tintalab tikkumpila l-evidenza jew l-evidenza tista' tigi kkumpilata barra mis-smiġħ. Il-qorti normalment tinnotifika lill-partijiet għall-proċedimenti tal-kumpilazzjoni ta' evidenza, barra mis-smiġħ, ħamest ijiem bil-quddiem. Il-partijiet għall-proċedimenti għandhom id-dritt jattendu tali teħid ta' evidenza.

Il-partijiet huma mitluba jindikaw l-evidenza biex jagħtu prova tal-pretensjonijiet tagħhom. Il-qorti tiddeċċiedi liema mill-biċċet ta' evidenza indikati se tikkumpila. Il-qorti tista', b'mod eċċeżzjonal, tikkumpila evidenza li ma tkun l-evidenza proposta mill-partijiet jekk ikun meħtieg biex tiddeċċiedi fil-kawża.

Il-qorti tista' tiddeċċiedi li l-evidenza meħuda tigi s-supplimentata jew ripetuta quddiemha.

1.2 Hemm xi regoli li permezz tagħhom certi fatti jiġu eżentati mill-oneru tal-provi? F'liema kažijiet? Jistgħu jiġu ppreżentati provi sabiex jiġi ppruvat li prezunzjoni legali partikolari mhix valida?

Eċċeżzjoni għall-kumpilazzjoni ta' evidenza matul seduta hija meta jiġi ssodisfati l-kundizzjonijiet għat-teħid ta' deċiżjoni mingħajr smiġħ orali. Dan ma jfissir li f'każżejjiet bħal dawn, l-evidenza ma tixxgħi kikk ikk-kumpilata, iż-żgħad pjan-nuqqas minn il-qorti tista' tiegħi minn minn il-kontrat. Il-kumpilazzjoni ta' evidenza hija simili b'mod kwalitattiv għall-wiċċi ta' pretensjoni.

Dawn l-eċċeżzjoni jinkludu dawn li ġejjin:

is-smiġħ ta' kawża fuq il-merti meta tkun involuta valutazzjoni legali sempliċi tal-materja;

il-fatti li jsostnu l-partijiet ma jiġux ikkontestati u l-valur tad-disputa, mingħajr inċidental, ma jaqbiżx l-EUR 2 000;

abbażi tal-kunsens tal-partijiet; jekk tinħareġ ordni ta' f'las, sentenza mogħtija b'kontumaċċa jew sentenza għar-rikonoximent, u meta pretensjoni tiġi rrinunzjata.

Barra minn hekk, smiġħ ma hemmx għalfejn jiġi ordnat fi proċedimenti dwar reviżjoni *in abstracto* f'każijiet tal-konsumaturi, meta tingħata sentenza mogħtija b'kontumaċċa favur konsumatur, f'tilwim kontra d-diskriminazzjoni dejjem jekk il-pretendent jagħti l-kunsens tiegħu, f'tilwim tax-xogħol individwali, u fil-każ ta' mozzjonijiet għall-ordni ta' mizura urġenti.

1.3 Sa liema livell trid tkun konvinta l-qorti sabiex tagħti sentenza li tissejjes fuq l-eżistenza ta' dak il-fatt?

Fil-principju, meta tevalwa l-evidenza, il-qorti mhixiex ristretta mil-leġiżlazzjoni dwar kif jenħtieg li tevalwa biċċa ta' evidenza partikolari f'termini ta' veraċċità. Għalhekk, jiġi applikat il-principju tal-evalwazzjoni diskrezzjonal tal-evidenza. Huwa biss rarament li l-iġi timponi certi restrizzjoni fuq il-qorti fl-evalwazzjoni tal-evidenza; pereżempju, il-qorti trid taċċetta bħala pprovat kwalunkwe fatt li għalih il-liġi fiha suppożizzjoni konfutabbi, sakemm fil-proċedimenti ma tingħata prova mod ieħor l-Artikolu 133 tal-Kodiċi Ċivili.

Il-qorti hija marbuta bid-deċiżjonijiet tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea. Hijha marbuta wkoll bid-deċiżjoni tal-Qorti Kostituzzjonal dwar jekk biċċa leġiżlazzjoni partikolari hijiex jew mhixiex f'kunflitt mal-Kostituzzjoni, li ġi, jew trattat internazzjonali li huwa vinkolanti fuq ir-Repubblika Slovakia. Il-qorti hija wkoll marbuta bid-deċiżjonijiet tal-Qorti Kostituzzjonal u l-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Briedem rigward id-drittijiet u l-libertajiet tal-bniedem. Barra minn hekk, il-qorti hija marbuta bid-deċiżjonijiet minn korpi kompetenti li jkun twettaq reat kriminali jew reat minuri jew reat amministrattiv ieħor punibbi skont regolamenti specifici; madankollu, il-qorti mhixiex marbuta b'deċiżjonijiet ta' multa fuq il-post.

Barra minn hekk, il-qorti tista' teżamina kwistjonijiet fil-kompetenza tat-teħid ta' deċiżjonijiet ta' awtorità oħra. Jekk, madankollu, l-awtorità kompetenti tieħu deċiżjoni dwar tali kwistjoni, il-qorti tqis dik id-deċiżjoni u tinkorporaha fir-raġunijiet għas-sentenza tagħha (rispett għal-deċiżjonijiet preċedenti).

2 Is-smiġħ tal-provi**2.1 Għas-smiġħ tal-provi dejjem ikun meħtieg li jsir rikors minn parti, jew huwa wkoll possibbi li f'certi kažijiet l-imħallef jisma' l-provi fuq l-inżjattiva tiegħu stess?**

Il-partijiet tal-proċedimenti huma mitluba jindikaw l-evidenza biex jagħtu prova tal-pretensjonijiet tagħhom. Il-qorti tiddeċċiedi liema mill-biċċet ta' evidenza indikati se tikkumpila. Il-qorti tista' tikkumpila wkoll evidenza fuq inżjattiva tagħha stess fil-każza ta' evidenza bbażata fuq reġistri u listi pubblici jekk tali reġistri u listi jindikaw li l-fatti li jsostnu l-partijiet ma jaqblux mar-realtà; il-qorti ma tieħu l-ebda evidenza oħra fuq inżjattiva tagħha stess.

Fuq inżjattiva tagħha, il-qorti tista' tikkumpila evidenza biex tistabbilixxi jekk il-kundizzjonijiet proċedurali jkunux ġew issodisfati jew jekk id-deċiżjoni proposta hijiex se tkun infurzabbi, u biex issir familjari mal-liġi barranija rilevanti.

2.2 Jekk ir-rikors min-naħha ta' parti għall-ġbir tal-provi jintlaqa', x'isir wara?

Il-qorti tikkumpila evidenza matul is-smiġħ, sakemm il-kundizzjonijiet għat-teħid ta' deċiżjoni mingħajr smiġħ orali ma jkunux ġew issodisfati.

Il-partijiet għandhom id-dritt li jissottomettu l-osservazzjoni tagħhom dwar mozzjonijiet għall-evidenza u dwar kwalunkwe evidenza kkumpilata.

2.3 F'liema kažijiet il-qorti tista' tħadd ir-rikors ta' parti għall-ġbir tal-provi?

Il-qorti tevalwa l-evidenza skont id-diskrezzjoni tagħha, filwaqt li tieħu kull biċċa evidenza individwalment u kull biċċa evidenza fir-rigward tal-oħrajn, filwaqt li tqis bir-reqqa kwalunkwe materja li tkun giet żvelata fil-proċedimenti. L-affidabbiltà ta' kull biċċa evidenza meħuda tista' tigi kkontestata sakemm il-liġi ma tipprovdix mod ieħor.

Certu limitu fuq l-evalwazzjoni diskrezzjonal tal-evidenza jaapplika għall-qorti tal-appell u l-qorti li titrarrappha appelli dwar punti tal-liġi, meta l-qorti tal-appell mhixiex marbuta bil-fatti tal-kawża kif stabbilit mill-qorti ta' prim'istanza. Għalhekk tista' tasal għal-konklużjoni differenti fir-rigward tal-fatti. Madanakollu, ma tistax titiegħed mill-evalwazzjoni tal-evidenza speċifika kkumpilata mill-qorti tal-prim'istanza. Hijha tista' tevalwa biss evidenza kkumpilata mill-qorti tal-prim' istanza b'mod differenti jekk tirrepeti dik l-evidenza. Madankollu, b'kuntrast għall-qorti tal-prim'istanza, hija tista' tevalwa b'mod differenti l-evidenza kkumpilata minn qorti inferjuri permezz ta' qorti mitluba.

2.4 X'inhuma l-meżzi differenti biex isiru l-provi?

Kull haġa li tista' tikkontribwixx għall-kjarifika xierqa tal-materja u li tkun inkisbet b'mod legali mill-meżzi ta' provi tista' sservi ta' evidenza. Mezzi ta' provi jinkludu eżami tal-partijiet u tax-xheda, dokumenti, perizzi, xheda esperti, u spezzjonijiet. Jekk il-mod ta' kumpilazzjoni ta' evidenza ma jkun preskritt, dan jiġi spesifikat mill-qorti.

2.5 X'inhuma l-mezzi biex jingabru l-provi mingħand ix-xhieda u huma differenti mill-mezzi użati biex jingabru l-provi mingħand ix-xhieda tal-periti tal-qorti? X'inhuma r-regoli fir-rigward tas-sottomissjoni ta' provi bil-miktub u ta' perizji/opinjonijiet ta' esperti?

Xhud huwa persuna li hija distinta mill-qorti u mill-partijiet fil-proċedimenti li jixxid dwar il-fatti li jkun ippercepixxa permezz tas-sensi tiegħu. Il-persuni fizici biss jistgħu jkunu xhieda.

F'materji li jaqgħu fil-kompetenza tal-esperti tal-qrati civili, spiss ikunu meħtieġa perizji dwar il-fatti li jservu bħala l-baži fattwali għal deciżjonijiet dwar il-merti tal-kawża. Meta t-teħid ta' deċiżjoni dwar il-merti ta' kawża jkun jiddependi fuq valutazzjoni tal-fatti li għaliha jkun meħtieġ għarfien espert, il-qorti taħtar xhud espert. F'tali każ, il-qorti tista' taħtar xhud espert anke jekk l-imħallef ikollu għarfien espert li jippermettilu jivvaluta *r-ratione materiae* tal-proċedimenti b'mod espert. Dan l-gharfiem ma jistax jieħu post l-istabbiliment oġgettiv tal-fatti minn parti lil hinn mill-korp li jiddeċiedi dwarhom.

Il-kompli bażiku tal-qorti huwa li tifformu l-mistoqsijiet għax-xhud espert b'mod korrett. Il-qorti hija mitluba tistaqsi lix-xhud espert mistoqsijiet dwar il-fatti biss, u tevta mistoqsijiet relatati mal-valutazzjoni legali tar-*ratione materiae* tal-perizja.

Il-perizja tal-qorti tista' tiġi riveduta minn xhud espert ieħor, jew minn istituzzjoni xjentifika jew istituzzjoni oħra. Ir-*ratione materiae* ta' tali opinjoni oħra hija reviżjoni tal-opinjoni sottomessa aktar kmieni. Din xi drabi tissejja ħoppy opinjoni ta' reviżjoni. Il-qorti teżamina l-perizji bħal kwalunkwe evidenza oħra.

2.6 Hemm xi mezzi ta' prova li huma iktar b'saħħithom minn oħrajn?

Il-qorti tevalwa l-biċċiet individwali ta' evidenza f'termini tal-affidabbiltà u l-veraċċità tagħhom. Il-qorti mhi limitata bl-ebda leġiżlazzjoni dwar kif jenħtieg li tevalwa kwalunkwe biċċa evidenza – dan huwa l-principju tal-evalwazzjoni diskrezzjonal tal-evidenza. Minkejja dan, il-kunsiderazzjoni jiet tal-evalwazzjoni tal-qorti mhumiex arbitrarji; il-qorti trid tqis dak kollu li gie żvelat fil-proċedimenti. Jenħtieg li l-qorti tirrispetta dawk il-fatti u trid tiddetermina b'mod korrett kif jirelataw ma' xulxin. Fl-istess ħin, il-qorti mhi marbuta bl-ebda ordni ta' priorità f'termini tal-importanza u l-forza probattiva ta' biċċiet ta' evidenza individwali.

2.7 Hemm obbligu li jintużaw čerti mezzi ta' prova biex jiġu ppruvati xi fatti partikolari?

F'materji fejn il-proċedimenti jistgħu jibdew mingħajr mozzjoni u wkoll fi proċedimenti dwar il-permess għaż-żwieġ, dwar id-determinazzjoni u c-ċaħda tal-paternità, dwar l-adottabbiltà u dwar l-adozzjoni, u f'materji tar-reġistru kummerċjali, il-qorti hija mitluba tikkumpila evidenza addizzjonal meħtieġa għall-istabbiliment tal-fatti anke jekk il-partijiet ma pproponewx tali evidenza.

2.8 Ix-xhieda huma obbligati bil-liġi li jixħdu?

Kull persuna fizika li tiġi m'harrka hija obbligata tidher il-qorti u tixhed bħala xhud – it-Taqsima 126(2) tar-Regoli ta' Proċedura Ċivili Kontenzjuža. Hijha jeħtieg il-tħid il-verità u ma taħbi xejn. Il-qorti trid tgħarraf lix-xhud tal-liġi kriminali bil-konseguenzeni ta' għot ta' xhieda falza u bid-dritt tiegħu li jirrifjuta mill-jagħi evidenza.

2.9 F'lema cirkostanzi jistgħu jirrifjutaw li jixħdu?

Ix-xhieda jistgħu jirrifjutaw jagħtu evidenza biss meta din tista' tinkrimina lilhom jew lil persuni li jiġi minnhom. Il-qorti tiddeċiedi dwar jekk ir-rifjut li tixħed huwiex leġiġtimmu. Ix-xhieda jistgħu jirrifjutaw ukoll li jaġħtu evidenza jekk ix-xhieda tagħhom tikser is-siġġ tal-konfessjonarju jew il-kunfidenzjalitā tal-informazzjoni mgħoddija lilhom bħala persuni fdati b'kura pastorali, bil-fomm jew bil-miktub, bil-kundizzjoni tal-kunfidenzjalitā.

2.10 Jekk persuna tirrifjuta li tixħed tista' tingħata multa jew tiġi sfurzata tixħed?

Il-qorti tiddeċiedi dwar il-leġiġtimitar tar-rifjut li tixħed. Appelli kontra d-deċiżjoni tal-qorti mhumiex ammissibbli. Jekk, minkejja d-deċiżjoni tal-qorti, ix-xhud jirrifjuta li jaġħti evidenza, il-qorti tista' timponi multa proċedurali fuqu.

2.11 Hemm persuni li ma jistgħux jixħdu?

Il-qrati dejjem iridu jisimġħu lir-rappreżentant statutorju ta' organizzazzjoni li tkun parti mill-proċedimenti ċivili bħala parti għal tali proċedimenti u mhux bħala xhud (Taqsima 185 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili Kontenzjuža).

2.12 X'inhu r-rwl tal-imħallef u tal-partijiet fis-smiġħ ta' xhud? B'lema kundizzjonijiet jista' jinstema' xhud permezz ta' vidjokonferenza jew ta' mezzi tekniki oħrajn?

Qabel teżamina x-xhieda, il-qorti trid tistabbilixxi l-identità tagħhom u r-relazzjoni jiet tagħhom mal-partijiet. Barra minn hekk, ix-xhieda jridu jiġi infurmati bl-importanza tax-xhieda tagħhom, id-drittijiet u l-obbligli tagħhom, il-konseguenzeni kriminali tal-ghoti ta' xhieda falza, u l-intitolament tagħhom għal multi tax-xhieda.

Il-qorti tistieden lix-xhieda biex, b'mod koerenti, jiddeskru dak kollu li jaħfu dwar ir-*ratione materiae* tal-eżami. Il-qorti mbagħad tistaqsi mistoqsijiet lix-xhieda li jkunu meħtieġa biex tiġi ssupplimentata u cċarata x-xhieda tagħhom.

Ix-xhieda ma jistgħux jiġi mistoqsijiet mistoqsijiet tendenzjużi jew suġġestivi. Jekk il-partijiet għall-proċedimenti jew ix-xhieda esperti jiġi mistoqsijiet bħal dawn jew kwalunkwe mistoqsija relatata mal-valutazzjoni legali tal-kawża, l-imħallef li jippresiedi jqis il-mistoqsijiet inammissibbli. L-imħallef li jippresiedi jiddeċiedi dwar l-inammissibbiltà tal-mistoqsijiet f'ordni li ma tiġix notifikata u li kontribu ma jista' jiġi pprezentat l-ebda appell. L-ordni tifforma biss parti mit-traskizzjoni tas-smiġħ.

Skont il-kunsens tal-partijiet għall-proċedimenti, il-qorti tista' torganizza smiġħ orali permezz ta' vidjokonferenza jew faċilitajiet tat-teknoloġija tal-komunikazzjoni oħra.

3 Il-valutazzjoni tal-provi

3.1 Meta l-provi ma jkunux inkisbu b'mod legali minn parti, il-qorti jkollha xi restrizzjoni jiet meta tagħti s-sentenza tagħha?

Jenħtieg li jiġi mtrenni li l-qorti mhixiex limitata mil-leġiżlazzjoni dwar kif jenħtieg li tevalwa kwalunkwe biċċa evidenza partikolari – dan huwa l-principju tal-evalwazzjoni diskrezzjonal tal-evidenza skont it-Taqsima 191 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili Kontenzjuža.

3.2 Bħala parti fil-kawża, id-dikjarazzjoni tiegħi tgħodd bħala prova?

Il-qorti tivvaluta l-atti mill-partijiet u l-avukati tagħhom u persuni oħrajn involuti fil-proċedimenti strettamente f'termini tal-kontenut tagħhom minnflok abbażi ta' kif dawn il-persuni indikawhom. L-atti mill-partijiet huma regolati mill-principju tal-informalità. Fil-principju, il-partijiet għandhom diskrezzjoni f'li jaġħi m'l-ebda atti proċedurali: kemm jekk jissottomettu bil-miktub jew bħala dikjarazzjoni orali mdañha bħala referenza, ix-xhieda tagħhom għandha l-istess effetti legali, iż-żidu trid tiġi ddikjarata b'mod espliċiut jew b'mod li ma jaġħtix lok għal dubju dwar l-intenzjoni propria tagħhom.

L-aħħar aġġornament: 22/04/2022

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali ta' din il-paġna tinżamm mill-punt ta' kuntatt tan-NGE rispettiv. It-traduzzjoni jiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-original mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidher fit-traduzzjoni. La l-NGE u lanqas il-Kummissjoni Ewropea ma jaċċettaw ebda responsabilità fir-rigward ta' kwalunkwe informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħiġ bok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbi minn din il-paġna.